

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิจัยเรื่องความพึงพอใจในชีวิตของชาวชุมชนกองขยะ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านล่างพุนทรัพย์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและขอเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนความหมายของการแปลข้อมูล ดังนี้

μ	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
σ	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
N	แทน	จำนวนประชากร

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของชาวชุมชนกองขยะบ้านล่างพุนทรัพย์

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาชีวิตของชาวชุมชนบ้านล่างพุนทรัพย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 บริบทของชุมชนบ้านล่างพุนทรัพย์

ชุมชน “บ้านล่างพุนทรัพย์” หรือ “ชุมชนกองขยะ” ตั้งอยู่บนกองขยะหน้าโรงฆ่าสัตว์ของเทศบาลเมืองจันทบุรี ตำบลวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มาตั้งแต่ปี 2510 ซึ่งนับเป็นแห่งที่ 4 ของการตั้งหลักปักฐานหลังถูกไล่ที่มาสองครั้ง

ตอนแรก ๆ มีชาวบ้านเพียง 6 หลังคาเรือน โดยสร้างเพิงไม้อย่างกระจัดกระจายไว้ระเบียบ ต่อมาเทศบาลเมืองจันทบุรีเอาขยะมาทิ้ง ชาวบ้านจึงถอยร่นเข้าไปอยู่ในหนองบึงเรื่อย ๆ จนชิดกับรั้วโรงพยาบาลพระปกเกล้า โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านมีอาชีพเป็นลูกจ้างเทศบาล รับจ้างรายวัน ค้าขาย และเก็บของเก่าขาย ไม่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย มีปัญหาการไล่ที่ สภาพบ้านผุพัง น้ำเน่าเสีย สภาพแวดล้อมเป็นพิษ และขาดสาธารณูปโภค (แก้ว ตันงาม. สัมภาษณ์. 2558)

ปี 2516 ชาวบ้านได้มีความคิดร่วมกันว่าจะทำอะไรให้มีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม มีบ้านที่มั่นคง ไม่มีใครมาไล่ได้อีก มีสภาพแวดล้อมดีเหมือนคนอื่นเขา จึงรวมกลุ่มกัน เริ่มจากการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ มีการตั้งคณะกรรมการมาทำงานหนึ่งชุด มีการแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ 19 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน บ้าง 5 คน บ้าง แล้วแต่นาของของกลุ่ม จึงคิดว่าออมกันอย่างไรถึงจะได้มีบ้าน มีที่อยู่ที่มั่นคงและชาวบ้านสามารถออมได้ จึงตกลงกันว่าใครมีเท่าไรก็ออมเท่านั้น มีมากก็ออมมาก มีน้อยก็อมน้อย โดยมีการออมเป็นรายวันกันทุกวัน ส่วนรายเดือนสมาชิกก็ฝากประมาณ 330 บาท บ้าง 630 บาท บ้างแล้วแต่ความสามารถของแต่ละราย (นิมิต สุนทรวงศ์. สัมภาษณ์. 2558)

นายสามารถ สุนทรวงศ์ ประธานกลุ่มออมทรัพย์กล่าวว่า หลังจากได้ตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เราก็มีการประชุมทุกเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีมติร่วมกันในชุมชน ส่วนการบริหารจัดการของคณะกรรมการออมทรัพย์ จะฝากทุกวันที่ 5 ของเดือน โดยหัวหน้ากลุ่มย่อยทำหน้าที่เก็บเงินภายในกลุ่มเพื่อนำมาเก็บไว้ที่คณะกรรมการ ปัจจุบันมีเงินออมเพื่อที่อยู่อาศัยรวม 706,389 บาท เงินออมอื่น ๆ 30,000 บาท มีการจัดสวัสดิการการรักษาพยาบาล การฌาปนกิจสงเคราะห์ การส่งเสริมการศึกษา และกิจกรรมของเด็ก นอกจากนี้ยังมีสวัสดิการในการช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชนกรณีไม่มีญาติพี่น้อง เดือนละ 50 บาท (สามารถ สุนทรวงศ์. สัมภาษณ์. 2558)

หลังจากมีการพัฒนาความเข้มแข็ง โดยจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ มาระยะหนึ่งแล้ว ทางกลุ่มจึงได้หันไปทำเรื่องที่อยู่อาศัย โดยชาวบ้านช่วยกันหาที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยประมาณ 10 ไร่ 2 งาน 97 ตารางวา ซึ่งที่ดินอยู่ฝั่งตรงกันข้ามกับชุมชนเก่า โดยทางกรมที่ดินและที่ดินจังหวัดจันทบุรีเห็นชอบให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินที่มีการบุกรุก โดยคิดค่าเช่า 1 บาท / ตารางวา / เดือน สัญญา 5 ปี / ครั้ง จากนั้นทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช). จึงได้สนับสนุนงบประมาณในการทำสาธารณูปโภคจำนวน 3,100,000 บาท ในระยะที่ 1 เป็นค่าสร้างถนน ทำทางระบายน้ำ บ่อบำบัดน้ำเสีย ประปา ไฟฟ้า (สามารถ สุนทรวงศ์. สัมภาษณ์. 2558)

ในเมื่อมีที่ดินชาวบ้านร่วมกันประชุมหารือกันในการออกแบบบ้าน โดยมีสถาปนิกจากพอช. ให้การแนะนำและช่วยเหลือในการออกแบบบ้าน โดยชาวบ้านเลือกแบบบ้านสองชั้น ขนาด 4x8 เมตร ใช้งบประมาณ 170,000 บาท/หลัง ส่วนบ้านชั้นเดียวขนาด 5x8 เมตร ใช้งบประมาณ 150,000 บาท/หลัง โดยจ้างช่างในชุมชนที่ราคาถูก มีสมาชิกทั้งหมด 119 ครัวเรือน ที่เข้าโครงการ

88 ครั้วเรือน และครั้วเรือนที่ไม่เข้าโครงการอีก 31 ครั้วเรือน โดยให้ชุมชนเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลและควบคุมงานก่อสร้าง (นิมิต สุนทรวงศ์. สัมภาษณ์. 2558)

นายถวัล เพศประเสริฐ กรรมการชุมชน เล่าว่า เมื่อก่อนอยู่อาศัยด้วยความยากลำบากมาก บ้านเป็นเพิงไม้เล็ก ๆ เพียงเอาไม้เสมีดตัดเป็นท่อน ๆ มาขัดไว้เป็นพื้นบ้าน ส่วนฝาบ้านและหลังคาทำด้วยจาก เวลาเดินเสาบ้านก็เอนไปมา พื้นบ้านก็ติดกับพื้นน้ำ พอเดินน้ำก็ซึมเข้ามาในบ้าน

“ขณะตอนกินข้าวต้องกางมุ้งกินข้าว เพราะมันมีหนอนและแมลงวันเต็มไปหมด เนื่องจากบ้านตั้งอยู่บนกองขยะ แต่ตอนนี้ดีใจมากถึงแม้ว่าบ้านยังสร้างไม่เสร็จ แต่อย่างน้อยชีวิตนี้เราก็สามารถมีบ้านอยู่ โดยไม่ต้องกินข้าวกางมุ้งอีกแล้ว” (ถวัล เพศประเสริฐ. สัมภาษณ์. 2558)

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 ร้อยละของประชากร จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยเรียนหรือต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา	4	3.2
จบประถมศึกษา	46	37.1
จบมัธยมศึกษาหรือปวช./ปวส.	57	46.0
จบปริญญาตรี	17	13.7
รวม	124	100.0

จากตาราง 1 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือ ปวช./ปวส. 57 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.0 ระดับประถมศึกษา 46 รายคิดเป็นร้อยละ 37.1 ระดับปริญญาตรี 17 รายคิดเป็นร้อยละ 13.7

ตาราง 2 ร้อยละของประชากร จำแนกตามรายได้

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
6,500 – 15,100	112	90.3
15,101 บาทขึ้นไป	12	9.7
รวม	124	100.0

จากตาราง 2 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,500-15,100 บาท 112 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.3 รายได้ 15,101 บาทขึ้นไป 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.7

ตาราง 3 ร้อยละของประชากร จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจและ หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ	7	5.6
พนักงานบริษัทเอกชน	21	16.9
ธุรกิจส่วนตัว	7	5.6
ค้าขายรายย่อย	9	7.3
แม่บ้าน	17	13.7
รับจ้างอิสระ	63	50.8
รวม	124	100.0

จากตาราง 3 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างอิสระ 63 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.8 อาชีพพนักงานเอกชน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.9 อาชีพแม่บ้าน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.7

ตาราง 4 ร้อยละของประชากร จำแนกตามภูมิลำเนาเดิม

ภูมิลำเนาเดิม	จำนวน	ร้อยละ
ในอำเภอเมืองจันทบุรี	38	30.6
ในจังหวัดจันทบุรี	45	36.3
จากจังหวัดภาคตะวันออก	9	7.3
จากจังหวัดอื่นๆนอกเหนือ ภาคตะวันออก	32	25.8
รวม	124	100.0

จากตาราง 4 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดจันทบุรี 45 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.3 ในอำเภอเมืองจันทบุรี 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.6 จากจังหวัดอื่น ๆ นอกเหนือภาคตะวันออก 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.8

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในการอาศัยในชุมชนบ้านล่างพุนทรัพย์ อำเภอเมือง จังหวัด จันทบุรี

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของกลุ่มประชากร จำแนกตาม ความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชนเป็นรายด้าน

ประเด็น	μ	S.D.	การแปล ความหมาย	ลำดับที่
ด้านสิ่งแวดล้อม	3.84	0.87	ค่อนข้างพอใจ	2
ด้านเศรษฐกิจ	3.83	1.05	ค่อนข้างพอใจ	3
ด้านสังคม	3.53	0.94	ค่อนข้างพอใจ	4
ด้านบริการสังคม	4.25	0.77	พอใจมาก	1
รวม	3.86	3.63	ค่อนข้างพอใจ	

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มประชากรในชุมชนบ้านล่างพุนทรัพย์มีความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างพอใจ เมื่อพิจารณาในรายด้าน สามารถแบ่งระดับแบ่งประเด็นของความพึงพอใจออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1. ประเด็นที่กลุ่มประชากรมีความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชนระดับพอใจมาก คือ ด้านบริการสังคม ($\mu=4.25$)
2. ประเด็นที่กลุ่มประชากรมีความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชนระดับค่อนข้างพอใจ สามารถเรียงลำดับจากน้อยไปมากได้ดังนี้
 - 2.1 ด้านสิ่งแวดล้อม ($\mu=3.84$)
 - 2.2 ด้านเศรษฐกิจ ($\mu=3.83$)
 - 2.3 ด้านสังคม ($\mu=3.53$)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของกลุ่มประชากร จำแนกตามความพึงพอใจในการอยู่อาศัยด้านสิ่งแวดล้อม

ประเด็น	μ	S.D.	การแปลความหมาย	ลำดับที่
ด้านสิ่งแวดล้อม				
อากาศ	4.38	.792	พอใจมาก	1
น้ำ	4.06	.843	ค่อนข้างพอใจ	2
การใช้เสียงในชุมชน	3.50	.831	ค่อนข้างพอใจ	3
ขยะมูลฝอย	3.42	1.045	ค่อนข้างพอใจ	4
รวม	0.96	0.87	ค่อนข้างพอใจ	

จากตารางที่ 6 พบว่ากลุ่มประชากรในชุมชนบ้านลำพูนทรัพย์ยังค่อนข้างพึงพอใจ ด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน เมื่อมาพิจารณาในรายด้านสามารถแบ่งประเด็นของระดับความพึงพอใจออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่พอใจมากและกลุ่มที่พอใจค่อนข้างมาก

1. ประเด็นที่กลุ่มประชากรมีความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชนระดับพอใจมาก คือ อากาศ ($\mu=4.38$)
2. ประเด็นที่กลุ่มประชากรมีความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชนระดับค่อนข้างพอใจ สามารถเรียงลำดับจากน้อยไปมากได้ดังนี้
 - 2.1 ขยะมูลฝอย ($\mu=3.42$)
 - 2.2 การใช้เสียงในชุมชน ($\mu=3.50$)
 - 2.3 น้ำ ($\mu=4.06$)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของกลุ่มประชากร จำแนกตามความพึงพอใจในการอยู่อาศัยด้านเศรษฐกิจ

ประเด็น	μ	S.D.	การแปลความหมาย	ลำดับที่
ด้านเศรษฐกิจ				
รายได้	3.87	1.203	ค่อนข้างพอใจมาก	5
รายจ่าย	3.27	1.117	เฉย ๆ	7
ภาระหนี้สิน	3.61	1.036	ค่อนข้างพอใจ	6
การมีงานทำ	3.98	1.001	ค่อนข้างพอใจ	3
ราคาสินค้า	3.88	1.070	ค่อนข้างพอใจ	4
แหล่งเงินทุน	4.10	.958	ค่อนข้างพอใจ	2
การออมเงิน	4.16	.997	ค่อนข้างพอใจ	1
รวม	3.83	1.050	ค่อนข้างพอใจ	

จากตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มประชากรในชุมชนบ้านล่างพุนทรพัยยังค่อนข้างพอใจ เมื่อมาพิจารณาในรายด้าน จะสามารถแบ่งประเด็นของระดับความพึงพอใจออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มค่อนข้างพอใจและกลุ่มที่เฉย ๆ

1. ประเด็นที่กลุ่มประชากรมีความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชนระดับค่อนข้างพอใจสามารถเรียงลำดับจากน้อยไปมากได้ดังนี้

1.1 ภาระหนี้สิน ($\mu=3.61$)

1.2 รายได้ ($\mu=3.87$)

1.3 ราคาสินค้า ($\mu=3.88$)

1.4 การมีงานทำ ($\mu=3.98$)

1.5 แหล่งเงินทุน ($\mu=4.10$)

1.6 การออมเงิน ($\mu=4.16$)

2. ประเด็นที่กลุ่มประชากรมีความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชนระดับการเฉย ๆ มีอยู่เพียงด้านเดียว คือ รายจ่าย ($\mu=3.27$)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของกลุ่มประชากร จำแนกตามความพึงพอใจในการอยู่อาศัยด้านสังคม

ประเด็น	μ	S.D.	การแปลความหมาย	ลำดับที่
ด้านสังคม				
โอกาสได้เรียนหนังสือ	4.47	.680	พอใจมาก	1
พ่อแม่ลูกอยู่ด้วยกัน	3.37	.860	เฉย ๆ	5
ชีวิตเยาวชนในชุมชน	3.21	1.006	เฉย ๆ	7
พื้นที่ใช้สอยในชุมชน	3.37	.941	เฉย ๆ	5
ความสงบเรียบร้อย	3.34	1.089	เฉย ๆ	6
ความมั่นคงในอาชีพ	4.16	1.143	ค่อนข้างพอใจ	2
การปลอดภัยในชีวิต	2.69	1.122	เฉย ๆ	8
การรับรู้ข่าวสาร	3.56	.820	ค่อนข้างพอใจ	4
การมีส่วนร่วม	3.65	.865	ค่อนข้างพอใจ	3
รวม	3.53	0.94	ค่อนข้างพอใจ	

ตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มประชากรในชุมชนบ้านล่างพุนทรัพย์ยังค่อนข้างพึงพอใจ ด้านสังคมของชุมชน เมื่อมาพิจารณาในรายด้าน จะสามารถแบ่งประเด็นของระดับความพึงพอใจออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ พพอใจมาก ค่อนข้างพอใจและเฉย ๆ

1. ประเด็นที่กลุ่มประชากรมีความพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชนระดับพอใจมาก คือ โอกาสได้เรียนหนังสือ ($\mu=4.47$)

2. ประเด็นที่กลุ่มประชากรมีความพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชนระดับค่อนข้างพอใจสามารถเรียงลำดับจากน้อยไปมากได้ดังนี้

2.1 การรับรู้ข่าวสาร ($\mu=3.56$)

2.2 การมีส่วนร่วม ($\mu=3.65$)

2.3 ความมั่นคง ($\mu=4.16$)

3. ประเด็นที่กลุ่มประชากรมีความพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชนระดับในการอยู่อาศัยเฉย ๆ สามารถเรียงลำดับจากน้อยไปมากได้ดังนี้

3.1 การปลอดภัยในชีวิต ($\mu=2.69$)

3.2 ชีวิตเยาวชนในชุมชน ($\mu=3.21$)

3.3 ความสงบเรียบร้อย ($\mu=4.34$)

3.4 พ่อแม่ลูกอยู่ด้วยกัน ($\mu=4.37$)

3.5 พื้นที่ใช้สอยในชุมชน ($\mu=4.37$)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของกลุ่มประชากร จำแนกตามความพึงพอใจในการอยู่อาศัยด้านบริการสังคมของชุมชน

ประเด็น	μ	S.D.	การแปลความหมาย	ลำดับที่
ด้านบริการสังคมของชุมชน				
การจัดที่อยู่อาศัย	4.21	.839	พอใจมาก	2
การบริการการศึกษา	4.12	.822	ค่อนข้างพอใจ	3
ระบบสาธารณูปโภค	4.44	.678	พอใจมาก	1
รวม	4.25	0.77	พอใจมาก	

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มประชากรในชุมชนบ้านล่างพุนทรัพย์ยังพอใจมาก ด้านบริการสังคมของชุมชน เมื่อมาพิจารณาในรายด้าน จะสามารถแบ่งประเด็นระดับความพึงพอใจออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ พพอใจมากและค่อนข้างพอใจ

1. ประเด็นที่กลุ่มประชากรมีความพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชนระดับพพอใจมากสามารถเรียงลำดับจากน้อยไปมากได้ดังนี้

1.1 การจัดที่อยู่อาศัย ($\mu=4.21$)

1.2 ระบบสาธารณูปโภค ($\mu=4.44$)

2. ประเด็นที่กลุ่มประชากรมีความพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชนระดับค่อนข้างพพอใจมีเพียงด้านเดียว คือการบริการการศึกษา ($\mu=4.12$)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 10 ร้อยละของกลุ่มประชากรในความต้องการให้มีการพัฒนา

การพัฒนาชีวิตชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
การจัดให้มีความเป็นระเบียบของชุมชน	13	10.5
การปลอดจากสิ่งอบายมุข	34	27.4
การปรับปรุงสภาพชุมชน	21	16.9
การทำกิจกรรมความสัมพันธ์ในชุมชน	9	7.3
มีสังคมที่ดี	8	6.5
เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง	16	12.9
การปลอดสิ่งเสพติด	17	13.7
การจัดให้มีเวรยามในชุมชน	6	4.8
รวม	124	100.0

จากตาราง 10 พบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่อยากให้พัฒนาในเรื่องการปลอดจากสิ่งอบายมุข 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.4 การปรับปรุงสภาพชุมชน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.9 การปลอดสิ่งเสพติด 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.7

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของชาวชุมชนกองขยะบ้านล่างพุนทรพ์

จากการสำรวจความพึงพอใจในการอยู่อาศัยของชาวชุมชนบ้านล่างพุนทรพ์ พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มประชากรดังกล่าวยังค่อนข้างพอใจในการอยู่อาศัยในชุมชน ดังนั้น ประเด็นในข้อนี้จะเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของชาวชุมชนกองขยะบ้านล่างพุนทรพ์ โดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจเชิงคุณภาพวิจัยสามารถสรุปถึงปัจจัยดังกล่าวที่สำคัญ มี 6 ปัจจัย คือ

1. ความพร้อมในด้านการบริการสังคม
2. ความเป็นชุมชนของชุมชน
3. การมีอาชีพทำกิน
4. ความมั่นคงของที่อยู่อาศัย
5. ความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินในชุมชน
6. ปัญหาทางสังคมในปัจจุบัน

ความพร้อมในการบริการสังคม

การบริการรักษาพยาบาล

โดยทั่วไปแล้ว เมื่อชาวบ้านในชุมชนมีอาการเจ็บป่วยหรือไม่สบายแบบเล็กน้อยก็จะรักษาโดยการซื้อยามารับประทานเองตามร้านค้าในชุมชน แต่เมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือไม่สบายมากก็จะนิยมไปโรงพยาบาลพระปกเกล้า ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐบาลที่อยู่ติดกับชุมชน

เส้นทางรถสัญจรในชุมชน

ชุมชนบ้านล่างพุนทรัพย์ มีถนนเป็นเส้นทางรถสัญจร ซึ่งเป็นถนนที่ตัดรอบชุมชนมีความกว้างประมาณ 5 เมตร

การบริการไฟฟ้า

การบริการไฟฟ้าในชุมชนบ้านล่างพุนทรัพย์ในอดีต มีการใช้เป็นไฟฟ้าแบบชั่วคราว ขนาด 15 แอมป์ แต่จะมีหม้อแปลงแยกย่อยไปตามบ้านแต่ละหลัง ดังนั้นไฟฟ้าจึงเป็นของส่วนรวมในชุมชน ค่าไฟในช่วงประมาณ ปี พ.ศ. 2510 เมื่อก่อนจะอยู่ประมาณแสนกว่าบาทต่อเดือน ซึ่งจะใช้วิธีการหารจากจำนวนหน่วยที่ใช้จริง ค่าไฟต่อหน่วยจะอยู่ที่สิบกว่าบาทซึ่งแพงกว่าไฟบ้านปกติ

ในปัจจุบันมีการใช้เป็นไฟฟ้าเป็นของตนเอง ขนาดที่ใช้ในบ้านเป็นขนาด 5 แอมป์ สำหรับไฟบ้านปกติไม่ติดแอร์ และขนาด 15 แอมป์ สำหรับบ้านติดแอร์หลายตัว

บริการน้ำประปา

การบริการน้ำประปาในชุมชน ในปี พ.ศ. 2510 เป็นรูปแบบการใช้นิเตอร์ร่วมกัน มีการเดินท่อประปาภายในตัวบ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2510 และได้ใช้งบประมาณ SML เดินท่อประปาในชุมชนไว้แล้ว การรับน้ำจะรับตรงจากท่อเมนใหญ่ มีมิเตอร์ขนาด 4 หุน แล้วพังกน้ำในแทงก์ขนาดใหญ่หลายแทงก์ ก่อนจะแบ่งจ่ายตามบ้านแบ่งเป็น 2 สาย ซึ่งต้องแบ่งปันน้ำกันใช้ในชั่วโมงเร่งด่วน เช่น ช่วงเช้า ช่วงเย็นซึ่งชาวบ้านอยู่พร้อมหน้าพร้อมตา

ในปัจจุบันการใช้น้ำประปาเป็นการเดินท่อประปาภายในบ้านของแต่ละบ้าน และมีการกักเก็บน้ำไว้ยามจำเป็น อาทิ น้ำประปาไม่ไหล

แต่เมื่อชุมชนมีการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงชุมชนก็ดีขึ้นมาเรื่อย ๆ คนในชุมชนมีน้ำกินน้ำใช้ มีไฟฟ้าใช้เป็นของตนเองโดยไม่ต้องเป็นแบบการใช้ไฟฟารวม หรือน้ำประปารวมอีกต่อไป จึงทำให้ชาวบ้านมีชีวิตที่ดีขึ้น ด้านสาธารณสุขก็ดีขึ้น ตามมา ดังคำกล่าวที่ว่า “ชีวิตที่ดีขึ้น สุขสบายก็มีตามมา” (นิมิต สุนทรวงศ์, สัมภาษณ์, 2559)

ความเป็นชุมชนของชุมชน

ชุมชนบ้านล่างพุนทรัพย์เป็นชุมชนที่มีพื้นที่ 350 ไร่ โดยแบ่งพื้นที่เป็น 4 โซน เดิมทีพื้นที่บริเวณนี้เป็นที่ ๆ ล้อมรอบไปด้วยป่าเสม็ดและหนองน้ำ หากต้องการเดินทางโดยพื้นที่ตรงนี้เมื่อก่อนไม่มีชุมชนอยู่ มีพื้นที่เป็นลักษณะเป็นที่รอบล้อมเนินสูง บางคนก็มาปลูกเพลิงกระต๊อบหลังเล็ก ๆ

รอบๆ กองขยะโดยใช้ไม้เสมีดสร้างบ้านและทำสะพานเข้าทางเดินจนกระทั่งเวลาผ่านไปจากการปลูกเพลิงกระต๊อบจนต่อสูมาเป็นบ้านหลังใหญ่เกิดเป็นชุมชนที่อยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง ชุมชนแห่งนี้ เป็นชุมชนที่ชาวบ้านพึ่งพาอาศัยกันแบบเป็นพี่เป็นน้อง โดยคนในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำฝังมือ ขึ้นมา ชาวชุมชนบ้านล่างพุนทรพิสัยจึงมีความสัมพันธ์กันแบบแน่นแฟ้น รักใคร่กลมเกลียวกันอย่าง เห็นได้ชัด และคนในชุมชนให้ความสำคัญเรื่องความเป็นมิตรต่อเพื่อนบ้าน มีการติดต่อ การไปมาหาสู่ แบบเป็นกันเอง มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และจริงใจต่อกันและกัน

ชุมชนบ้านล่างพุนทรพิสัยมีการอยู่อาศัยเป็นครอบครัว และมีการชักชวนเครือญาติมาอาศัย ชายคาเดียวกันและช่วยกันทำมาหากิน ช่วยกันเลี้ยงลูกเลี้ยงหลานของตนเอง โดยญาติพี่น้องจะมา จากภูมิลำเนาเดียวกันและชักชวนเข้ามาหาเลี้ยงชีพในเมือง สร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้กัน ดังคำกล่าว ที่ว่า “ลักษณะบ้านจะเป็นการปลูกเพลิงกระต๊อบหลังเล็ก ๆ รอบ ๆ กองขยะโดยใช้ไม้เสมีดสร้าง บ้านและทำสะพานเข้าทางเดิน” (อวัณย์ เพศประเสริฐ. สัมภาษณ์. 2558) รู้จักการพึ่งพาอาศัยกัน การเกื้อกูลกัน แต่เรื่องการทะเลาะกันภายในชุมชนก็จะมีบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ไม่ถึงกับรุนแรง พี่น้อง คุยกันได้ด้วยความมีเหตุผล ดังคำกล่าวที่ว่า “อยู่แบบเป็นพี่น้องกัน” (นิมิต สุนทรวงศ์. สัมภาษณ์. 2559)

ภาพประกอบ 4 ที่อยู่อาศัยแบบเพิงกระต๊อบ

นอกจากนี้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกลุ่มเครือญาติ และพี่น้องมีการให้กู้ยืมเงินเมื่อเดือดร้อน การช่วยเหลือเด็กถือว่าเป็นการช่วยลูกหลานของทุกคน การแบ่งปันข้าว อาหาร การรับประทานอาหาร ร่วมกันในบางมื้อและช่วยเหลือเกี่ยวกับด้านสาธารณสุขโลก สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการเกาะเกี่ยวกัน อย่างแน่นแฟ้น คำดังกล่าวที่ว่า “ช่วยเหลือกันดี” (นิมิต สุนทรวงศ์. สัมภาษณ์. 2559)

สำหรับเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนนั้น ชาวชุมชนให้ความร่วมมือเสมอมา เช่น การจัด งานบุญชุมชน การทำของถวายพระอย่างพร้อมเพรียง โดยทุกคนช่วยกันทำอาหารอย่างสนุกสนาน ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ เช่น งานแต่งงาน งานศพ โดยที่ทุกคนต้องช่วยกัน จึงเป็นที่ทำให้ให้ชาวบ้านรู้จักกัน สนิทสนมกันมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า “รู้จักกันหมด” (นิมิต สุนทรวงศ์. สัมภาษณ์. 2559)

คนในชุมชนมีความเป็นชุมชนเดียวกัน ทำทุกอย่างร่วมกัน ได้แก่ การเป็นคนพื้นที่ๆ เดียวกัน ประสบปัญหาเหมือนกัน จึงสอดคล้องกับคำดังกล่าวที่ว่า “เป็นชุมชนเดียวกัน” (นิมิต สุนทรวงศ์. สัมภาษณ์. 2559)

ภาพประกอบ 5 การร่วมมือกันทำกิจกรรมในชุมชน

การมีอาชีพทำกิน

อาชีพเก็บขยะหรืออาชีพหาของเก่า เป็นอาชีพที่แน่นอน และเป็นอาชีพที่ชาวบ้านสัมผัสกับขยะโดยตรง อาชีพหาของเก่าเป็นอาชีพที่ทำได้ทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็ก คนชรา และทุพพลภาพ ชีวิตของชาวชุมชนบ้านล่างพุนทรพรมักจะทำงานตั้งแต่เช้าจนถึงช่วงเย็น เป็นแบบนี้ทุกวันและประจำ เป็นช่วงเวลาของชาวบ้านออกหาของเก่ามากกว่าอยู่บ้านและอยู่ในชุมชน

ภาพประกอบ 6 อาชีพเก็บขยะ

คนในชุมชนบ้านล่างพุนทรัพย์จึงถูกมองว่าเป็นพวกคนจน ไร้การศึกษา ขาดความรู้ แต่ในความเป็นจริงชาวบ้านเหล่านี้มีความเชี่ยวชาญในการแยกขยะและมีการเรียนรู้ที่จะทำมาหากิน ช่วยเหลือคนในครอบครัวเพื่อเอาตัวรอด รู้จักใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์

ขยะ คนส่วนใหญ่ในสังคมภายนอกอาจจะมองขยะเป็นสิ่งที่ไร้ค่า น่ารังเกียจ แต่ชาวบ้านในชุมชนกองขยะมองว่าขยะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเขา เป็นทรัพยากรหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะการดำรงชีวิต ชาวบ้านเหล่านี้จึงแสดงท่าทีไม่น่ารังเกียจขยะแม้แต่น้อยอาจเป็นเพราะความเคยชินที่ไม่สามารถหาอาชีพอื่นที่ดีได้นั้นหมายถึง รายได้ ความอิสระ ดังคำกล่าวที่ว่า “สำหรับลุงเองออกหาเก็บของเก่าเองทุกวันละเกือบหนึ่งพัน บางทีเก็บโทรศัพท์ แก้วแหวนเงินทองได้โดยไม่ต้องลงทุนลงแรงอะไร” (ถวัล เพศประเสริฐ, สัมภาษณ์, 2558)

ขยะของชาวบ้านคือ แหล่งโชคลาภ แหล่งรายได้ ที่ทำให้คนในครอบครัวไม่อด ดังนั้นสิ่งที่ชาวชุมชนกลัวคือ กลัวการรณรงค์การคัดแยกขยะตามนโยบายการคัดแยกขยะสำเร็จ ดังคำกล่าวที่ว่า “ถ้าคนในเมืองเกิดการคัดแยกขยะก่อนทั้งได้จริง ๆ นั้นแหละคนในหมู่บ้านถึงจะลำบาก” (นิมิตร สุนทรวงศ์, สัมภาษณ์, 2559)

ความมั่นคงของที่อยู่อาศัย

ชาวชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ปี 2548 และได้รับคำแนะนำจากเครือข่ายบ้านมั่นคงในเรื่องระบบการจัดการกลุ่มออมทรัพย์และดำเนินการบ้านมั่นคง การเก็บเงินออมทรัพย์นั้น จะเก็บรายวัน วันละ 10 บาท และเงินสวัสดิการเป็น 11 บาทต่อวัน มีสมาชิกแรกเริ่ม 124 คน ต่างคนต่างเอามาส่งที่เสมียนเก็บเงินโดยตรง เป้าหมายของการออม คือ ต้องการบ้าน ออมทุกวัน ใช้เวลาราว 2 ปี ในช่วง 2 ปีนั้น สมาชิกมีการถอนเข้าถอนออกอยู่ตลอดเวลา บางคนไม่มั่นใจว่าจะได้บ้าน บางคนกลัวโดนโกง คนที่ออมต่อก็มุ่งมั่นจะเอาบ้าน เพราะมั่นใจว่าถ้าไม่ได้บ้านเงินก็ยังเป็นของเรา สุดท้ายสมาชิกที่ออมสม่ำเสมอ 80 คน เหตุผลที่ทำให้มั่นใจอีกประการหนึ่ง คือ พี่อ้วน สุทธิธรรม เลขวิวัฒน์ มาพูดคุยให้ข้อมูลมาติดตามความคืบหน้าทุกอาทิตย์ ทำให้เชื่อมั่นว่ามีองค์กรที่สามารถช่วยสนับสนุนชาวชุมชนได้ ฉะนั้นหน้าที่ของกรรมการคือต้องรวมใจ รวมกลุ่มให้สมาชิกออมทรัพย์มากที่สุด คณะกรรมการและชาวบ้าน ได้ร่วมกันได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกโครงการบ้านมั่นคง

ปี 2550 รวมเงินออมทรัพย์ได้แสนกว่าบาท จึงเริ่มเข้าสู่กระบวนการบ้านมั่นคง สิ่งแรกที่ได้ทำ คือหาที่ดินผืนใหม่ จึงมีการจับกลุ่มกันไปดู ไปดูกันหลาย ๆ ที่ ที่ดินส่วนใหญ่จะอยู่นอกเขตเทศบาล เพราะราคาไม่แพง พอได้ข้อมูลมาก็จะประชุมร่วมกัน ถามความเห็น ท้ายที่สุดชาวบ้านขออยู่ที่เดิม ดังคำกล่าวที่ว่า “คนเราอยู่ที่ไหนมักจะรักที่นั่นแม้ว่าพวกเราจะอยู่และเกิดแต่กองขยะก็ยังไม่อยากย้ายบ้านไปอยู่ที่อื่น” (ถวัลย์ เพศประเสริฐ, สัมภาษณ์, 2558)

กระบวนการการเจรจาต่อรองกับเทศบาลจึงเริ่มขึ้น ชาวบ้านรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง แสดงให้เห็นถึงการจัดการตนเองหลังจากที่เทศบาลได้ย้ายที่ทิ้งขยะไปแล้ว จึงได้เสนอเช่าที่ดิน เทศบาลและมีการนำเสนอเช่าที่ประชุมสภาเทศบาล เป็นที่รับรู้กันในระดับจังหวัด เทศบาลไม่เคยเห็นด้วยกับการขอใช้ที่ดินสาธารณะปลูกสร้างที่อยู่อาศัยเป็นชุมชน เพราะการขอใช้ที่ดินสาธารณะนี้ยังไม่มีใครเคยทำและไม่มีความหมายรองรับไม่มีหน่วยงานใดในท้องถิ่นให้การยืนยันและรับรองว่าจะใช้ที่ดินสาธารณะได้

การเดินเรื่องขอใช้ที่ดินนั้น เริ่มจากที่ดินอำเภอ ก่อน อำเภอบอกว่าไม่อยู่ในความรับผิดชอบ ให้ไปติดต่อที่เทศบาล เทศบาลก็บอกให้ไปที่ดินจังหวัด มันเหวี่ยงไปเรื่อย ๆ และไม่มีคำตอบที่คืบหน้า ในขณะที่ สามารถ สุนทรวงศ์ เข้าหาหน่วยงานนั้น บังเอิญได้รู้จักกับกลุ่มผู้ใหญ่ที่ทำงานการเมืองท้องถิ่นที่มีการจับกลุ่มคุยกันตอนเย็น ๆ ด้วยความที่เป็นเด็กกว่าจึงเข้าหาผู้ใหญ่ง่าย ขอความเห็นคำแนะนำ เล่าปัญหาความเดือดร้อนให้ฟังอย่างนอบน้อม จึงเกิดจุดเปลี่ยน คือผู้ใหญ่ในกลุ่มจึงแนะนำให้รู้จักกับผู้ใหญ่ท่านหนึ่งที่ทำงานในระดับจังหวัด ท่านเคยมีประสบการณ์การแก้ปัญหาการใช้ที่ดินสาธารณะของพื้นที่อื่นมาก่อน จึงให้ความรู้ คำแนะนำได้ว่าการขอใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์อยู่ในมาตราอะไร มีระเบียบวิธีการอย่างไรและท่านยังช่วยประสานเทศบาลให้คอยช่วยเหลือชาวบ้าน

แต่ปัจจุบันมีสัญญาการเช่าถูกต้องตามกฎหมาย ในการเข้ามีการทำสัญญาการเช่าเป็น 5 ปี ต่อ 1 ครั้ง จึงไม่มีการไล่ที่ได้อีก เพราะสัญญาเช่าเป็นสัญญาที่ถูกต้องตามกฎหมาย ชาวบ้านอยู่กันแบบถูกต้องตามกฎหมาย จึงทำให้บ้านเป็นที่อาศัยที่มั่นคงต่อไป ดังกล่าวไว้ว่า “ถ้าไล่ก็ไม่ไป เพราะมีสัญญาเช่าที่ถูกต้องตามกฎหมาย” (นิมิต สุนทรวงศ์, สัมภาษณ์, 2559)

ความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินในชุมชน

เจ้าหน้าที่ที่ดินแจ้งว่าที่เทศบาลทิ้งแปลงมีพื้นที่ 350 ไร่ แต่ยังไม่ได้ออกระเบียบรังวัด หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (นสล.) ในระหว่างนี้กรรมการได้จัดแบ่งพื้นที่เป็น 4 โซน เพื่อปรับปรุงพื้นที่ที่อยู่อาศัยเป็นสี่เหลี่ยมคางหมู ใช้วิธีสเกลแปลงที่ดิน ทำผังมือ ชาวบ้านช่วยกันเดินรังวัดเฉพาะส่วนที่พี่น้องช่วยกันปลูก เอาตลับเมตรวัดละเอียด ขนาดบ้าน ที่ดินเหลือระหว่างบ้าน จับระดับความสูงต่ำของพื้นที่ที่เราอยู่ ชาวบ้านอาสาไปช่วยเจ้าหน้าที่รังวัด ถือไม้ ปักหมุด มุดน้ำ ทำทุกอย่างเพื่อให้งานไปเร็ว พอถึงการออกแบบบ้านก็ใช้กระดาษแผ่นใหญ่วางไว้โต๊ะตรงกลาง แล้วให้สมาชิกตัดกระดาษเป็นแผ่นเล็ก ๆ ไปวางบนแปลนที่ดิน ดูว่าใครอยากอยู่ตรงไหน แม้ว่าบางจุดจะทับซ้อนกัน ก็ค่อย ๆ ปรับกันคนใดคนหนึ่งอาจจะต้องร่นไปอยู่ที่ดินอื่น มีสมาชิกที่แจ้งขอใช้ที่ดินเดิม จำนวน 8 ราย แม้แต่ทางออกก็ใช้วิธีการวางแปลน ตัดกระดาษให้ยาว ๆ พอที่จะทาบบนแปลนกระดาษได้ สุดท้ายยก็จะพื้นที่ที่จะสร้างที่อยู่อาศัย จำนวน 10 ไร่ 2 งาน เป็นการเจรจาด้วยวาจา ไม่มีหนังสือรองรับใด ๆ ทั้งสิ้น

ส่วนเนื้อที่ที่ปลูกบ้าน ชาวบ้านอยากได้ที่ดินเยอะ ๆ โหวตกันตั้งแต่ 45 ตารางวา 40 ตารางวา 35 ตารางวา แต่สุดท้ายก็ต้องได้แค่ 20 ตารางวา

ในการขอประมาณสินเชื่อ สถาบันองค์กรพัฒนาชุมชน (พอช.) จะแบ่งจ่ายเป็นงวด ๆ และขอกู้เงินสินเชื่อกู้จะขึ้นอยู่กับแบบบ้านที่สมาชิกเลือกนั่นเอง

แต่อย่างไรก็ตามคณะกรรมการและสมาชิกได้ร่วมกันกำหนดเกณฑ์การพิจารณาการขอให้สินเชื่อ คือ

1. ต้องมีการออมอย่างสม่ำเสมอ
 2. ดูจากภาระหนี้สิน บัญชีรายรับ รายจ่ายของครอบครัว
 3. ได้สมทบการออมให้ได้ 10 % ของเงินที่จะขอสินเชื่อ
 4. กลุ่มย่อย 5 ครอบครัวต้องร่วมกันพิจารณาการกู้เงินพร้อมทั้งการค้ำประกันกลุ่ม รวมถึงการกู้ทุกประเภท
 5. ห้ามขายสิทธิ์ให้กับบุคคลภายนอก ถ้ามีความจำเป็นให้ขายให้กับกลุ่มออมทรัพย์
- จากข้อ 5 ดังกล่าวที่ว่า เป็นเจ้าของในเชิงเช่า ห้ามซื้อห้ามขาย แต่เปลี่ยนตกทอดมรดกให้ลูกหลานได้

ปัญหาทางสังคมในชุมชน

ปัญหาทางสังคมในชุมชนที่พบในชุมชน คือปัญหายาเสพติด ส่วนใหญ่รู้จักยา เช่น ยาอี จากเพื่อน ได้รับยาครั้งแรกจากเพื่อน ใช้นาครั้งแรกที่บ้านเพื่อนและเป็นผู้ที่มักจะหัน ไปปรึกษาเพื่อน เพื่อนจึงเป็นปัจจัยในการชักนำผู้หนึ่งผู้ใดไปใช้นาเสพติด การเลือกคบการเข้ากลุ่มกับเพื่อนที่เป็นผู้ใช้นาเสพติดเป็นทางนำไปสู่บุคคลที่มีบุคลิกภาพที่อ่อนแอหรือขาดภูมิคุ้มกันอยู่แล้วไปใช้นาได้

เยาวชนมีเวลาว่างและไม่มีสิ่งใดที่เพลิดเพลินและพอใจให้ทำเวลาว่าง ทำให้เยาวชนไปมั่วสุมกันกันในที่ต่าง ๆ เป็นก๊วน หรือแก๊งค์และชักจูงกันไปทำสิ่งต่าง ๆ ถ้ามีเพื่อนที่ไม่ได้อยู่รวมในกลุ่ม ก็อาจชักนำไปในทางอบายมุขต่าง เช่น การพนัน ตลอดจนการใช้นาหรือและเหล้าและยาเสพติดต่าง ๆ ดังกล่าวที่ว่า “ผู้ที่เคยใช้หรือติดยาเสพติด จะเป็นผู้ที่รู้แหล่ง อาจหาหาเสพติดได้ ย่อมชักนำเพื่อนไปใช้นาเสพติด บางคนอาจชักนำไป เพื่อตนเองได้มีส่วนได้รับยาเสพติดด้วย”

ความกดดันต่อจิตใจจากสภาพแวดล้อมจะเป็น เช่น พ่อหรือแม่ที่อุปนิสัยไม่ดี ติดยาเสพติด มีการขาดความหวัง เป็นต้น

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาชีวิตชุมชนบ้านล่างพุนทรัพย์
ตาราง 11 ร้อยละของกลุ่มประชากรในความต้องการให้มีการพัฒนา

การพัฒนาชีวิตชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
การจัดให้มีความเป็นระเบียบของชุมชน	13	10.5
การปลอดจากสิ่งอบายมุข	34	27.4
การปรับปรุงสภาพชุมชน	21	16.9
การทำกิจกรรมความสัมพันธ์ในชุมชน	9	7.3
มีสังคมที่ดี	8	6.5
เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง	16	12.9
การปลอดสิ่งเสพติด	17	13.7
การจัดให้มีเวรยามในชุมชน	6	4.8
รวม	124	100.0

จากตาราง 11 พบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่อยากพัฒนาในเรื่องการปลอดจากสิ่งอบายมุข 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.4 การปรับปรุงสภาพชุมชน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.9 การปลอดสิ่งเสพติด 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.7

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพยังมีข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นจากปัญหาทางสังคมได้แก่ ปัญหายาเสพติด ยาเสพติดเป็นปัญหายับยั้งคุกคามเกิดความร้ายแรงสำหรับชาวชุมชนบ้านล่างพุนทรัพย์ เนื่องจากตัวปัญหาเองมีความสลับซับซ้อนนับวันจะขยายตัวเพิ่มขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา หากแต่การแก้ไขเพราะรากเหง้าของปัญหาเกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและความไร้จิตสำนึก ส่งผลทำให้ปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้น

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ติดยาเสพติด

1. จากการถูกชักชวน การถูกชักชวนนี้อาจเกิดจากเพื่อนสนิทที่กำลังติดยาอยู่และอยากจะให้เพื่อนลองบ้าง ปัญหานี้มักจะเกิดกับเด็กที่มีปัญหาทางครอบครัวขาดความอบอุ่น ใจแตก เอาเพื่อนเป็นที่พึ่งนอกจากนี้ผู้ที่อยู่ในแหล่งที่มีการซื้อขายยาเสพติด ก็อาจจะได้รับการชักจูงถึงคุณภาพของยาเสพติดว่าดีต่าง ๆ นานา เช่น อาจจะบอกว่า เมื่อเสพแล้วจะทำให้ปลอดโปร่ง เหมาะแก่การเรียนการทำงาน การชักจูงดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นในขณะที่ผู้ถูกชักจูง กำลังมีเมามา สุรา ที่แว่เตร่กัน จึงทำให้เกิดการติดยาได้

2. จากการอยากทดลอง อยากรู้ อยากเห็น อยากจะรู้รสชาติ อยากสัมผัส โดยคิดว่าคงจะไม่ติดง่าย ๆ แต่เมื่อทดลองเสพเข้าไปแล้วมักจะติด เพราะยาเสพติดในปัจจุบัน เช่น เฮโรอีน จะติดง่ายมาก แม้เสพเพียงครั้งหรือสองครั้งก็จะติดแล้ว

3. จากการถูกหลอกลวง ยาเสพติดมีรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ผู้ถูกหลอกลวงไม่ทราบว่าสิ่งที่ตนได้กินเข้าไปนั้นเป็นยาเสพติดให้โทษร้ายแรง คิดว่าเป็นยาธรรมดาไม่มีพิษร้ายแรงอะไร ตามที่ผู้หลอกลวงแนะนำผลสุดท้าย กลายเป็นผู้ติดยาเสพติดไป

4. เหตุทางกาย ความเจ็บป่วยทางกาย เช่น ต้องถูกผ่าตัดหรือเป็นโรคปวดศีรษะ เป็นหิด เป็นโรคประสาท ได้รับความทรมานทางกายมาก ผู้ป่วยต้องการบรรเทา พยายามช่วยตัวเองมานานแต่ก็ไม่หาย จึงหันเข้าหา ยาเสพติดจนติดยาในที่สุด

5. จากความคึกคะนอง บุคคลประเภทนี้คิดว่าตัวเองเป็นคนเก่งอยากลองซึ่งรู้แล้วว่ายาเสพติดให้โทษเป็นสิ่งไม่ดีแต่ด้วยความที่คึกคะนองเป็นวัยรุ่นไม่เกรงกลัวอะไร ต้องการแสดงความเด่นดังอวดเพื่อนว่าข้านี้คือพระเอก ขาดความยั้งคิดจึงเสพยาเสพติดและติดยาในที่สุด

6. จากสิ่งแวดล้อม เช่น สถานที่อยู่อาศัยแออัด เป็นแหล่งสลัมหรือเป็นแหล่งที่มีการเสพยาและค้ายาเสพติด ภาวะทางเศรษฐกิจบีบคั้นจิตใจ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจผลักดันให้ผู้ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมดังกล่าว บางคนหันมาพึ่งยาเสพติดโดยคิดว่าจะช่วยให้ตนเองหลุดพ้นจากสภาพต่าง ๆ ที่คับข้องใจเหล่านั้นได้

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่า แนวทางแก้ไขยาเสพติดในชุมชนบ้านล่างพุนทรายสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

1. จัดระเบียบหมู่บ้าน เพื่อป้องกันยาเสพติด
2. ให้เยาวชนเป็นผู้สอดส่องชุมชน
3. ให้มีการประสานคนในชุมชนให้เป็นหูเป็นตาและให้ตำรวจมีการจับกุม
4. ส่งเสริมกีฬาภายในชุมชน
5. จัดอบรมเพื่อขัดเกลาให้กับคนในชุมชน
6. ควรมีการศึกษาถึงวิธีการป้องกันยาเสพติด

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี